

ACADEMIA ROMÂNĂ

DESPRE

CENSURA ÎN MOLDOVA

Vol I. - *IV*

Vol. I: ÎNFIINȚAREA CENSURII DE GUVERNUL PROVIZOR RUS
ȘI FUNCȚIONAREA EI SUB ACEL REGIM

1828—1834

DE

RADU ROSETTI

EXTRAS DIN:
ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE
Seria II. — Tom. XXIX. — XXX
MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE.

BUCUREȘTI

INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-SOR ION ST. RASIDESCU
16, STRADA DOAMNEL, 16.

1907.

18.262

Prețul 40 bani.

Analele Societății Academice Române. — Seria I:

Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1878.

1878

Analele Academiei Române. — Seria II:

Tom. I—IX. — Desbaterile și memoriile Academiei în 1879—1887.

L. B.

» X. — Desbaterile Academiei în 1887—8	4.—
» X. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> (Sfârșit.)	4.—
Didahiile sau predicele Mitropolitului Antim Ivireanul, tomul II. — Studiu de <i>Episcopul Melhisedec</i>	—,40
Studiul asupra legii celor XII table, de <i>Ion Kalinderu</i>	—,60
Dela Tobolsk până în China. Note de călătorie de Spătarul Nicolae Milescu, 1675. Traduse după un text grecesc de <i>G. Sion</i> .	1.—
Arhimandritul Vartolomeiu Măzăreanu (1720—1780). Notă biografică și bibliografică de <i>V. A. Urechia</i>	—,60
Sigiliul târgului Pietrei (jud. Neamțu). Notă istorică de <i>V. A. Urechia</i> .	—,30
Pe file de ceaslov. Note istorice de <i>V. A. Urechia</i>	—,20
Document referitor la limba românească. Comunicare de <i>V. A. Urechia</i> . (Cu stampă heliografică.)	
Documente dintre 1769—1800. Comunicări de <i>V. A. Urechia</i> .	—,40
Documente relative la anii 1800—1831. (I-a Serie). Comunicațiune de <i>V. A. Urechia</i> .	—,40
Moratorium. Comunicațiune de <i>V. A. Urechia</i>	—,20
Autografele lui Varlaam Mitropolitul. Comunicațiune de <i>V. A. Urechia</i> . (Cu stampă heliografică.)	—,50
Istoria evenimentelor din Orient, cu referință la Principatele Moldova și Valahia, din anii 1769—1774, scrisă de biv Vel Stoln. Dumitrache și editată după copia lui Nicolae Pitesteanul din anul 1782, de <i>V. A. Urechia</i> .	1,50
Indice alfabetic al volumelor din Anale pentru 1878—1888	2.—
Tom. XI. — Desbaterile Academiei în 1888—9	3.—
» XI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	2.—
Câteva manuscrise slavo-române din Biblioteca Imperială dela Viena, de <i>Ioan Bogdan</i>	—,50
Cinci documente istorice slavo-române din Arhiva Curții Imperiale dela Viena, de <i>Ioan Bogdan</i>	1.—
Diploma Bârlădeană din 1131 și Principatul Bârladului. — O încercare de critică diplomatică slavo-română, de <i>Ioan Bogdan</i>	—,60
Biserica din cetatea Neamțu și documente relative la Vasile Lupu și Doamna Ruxandra, de <i>V. A. Urechia</i> .	
» XVII. — Desbaterile Academiei în 1889—90.	3.—
» XVII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	12.—
Biserica ortodoxă în luptă cu Protestantismul, în special cu Calvinismul în veacul XVII-lea, și cele două sinoade din Moldova contra Calvinilor, de <i>Episcopul Melhisedec</i>	1,20
Memoriu asupra perioadei din Istoria Românilor dela 1774—1786, însoțit de documente cu totul inedite, de <i>V. A. Urechia</i>	11.—
» XIII. — Desbaterile Academiei în 1890—91	4.—
» XIV. — Desbaterile Academiei în 1891—2	2,50
» XV. — Desbaterile Academiei în 1892—3	4,50
» XV. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	8.—
Documente inedite din domnia lui Alexandru Constantin Moruzi, 1793—1796. Memoriu de <i>V. A. Urechia</i>	8.—
» XVI. — Desbaterile Academiei în 1893—4	4,50
» XVI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	3,50
Codex Bandinus. Memoriu asupra scrierii lui Bandinus dela 1646, urmat de text, însoțit de acte și documente, de <i>V. A. Urechia</i> .	3,50
» XVII. — Desbaterile Academiei în 1894—5	7.—
» XVII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	2.—
Sofia Paleolog, nepoata Impăratului Constantin XII Paleolog, și Domnița Olena, fiica Domnului Moldovei Ștefan cel Mare, 1472—1509, de <i>A. Papadopol-Calimach</i>	1,60
Vilegiatura și reședințele de vară la Romani, de <i>I. Kalinderu</i>	—,50
Un nou document dela Constantin Cantemir Vodă, Iași, anul 7197 (1689). Comunicațiune de <i>V. A. Urechia</i> .	—,20
» XVIII. — Desbaterile Academiei în 1895—6	5.—
» XVIII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	1,50
Contribuțiuni la istoria Munteniei din a doua jumătate a secolului XVI, de <i>N. Iorga</i>	1.—
Chestiunea Arilor, de <i>Gr. C. Butureanu</i> .	—,25
Un episod din istoria tipografiei în România, de <i>A. Papadopol-Calimach</i>	—,20

RC/25/05

B.C.U. Bucuresti
C111973

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI
Cota 13526
Inventar 111973-111976

315283

DESPRE
CENSURA ÎN MOLDOVA.

I.

ÎNFIINȚAREA CENSURII DE GUVERNUL PROVIZOR RUS
ȘI FUNCȚIONAREA EI SUB ACEL REGIM.

1828—1834

DE

RADU ROSETTI.

Donațiunea Maiorescu

Sedința dela 2 Martie 1907.

I. Inființarea censurii în Moldova de către Kisselev.

111973

Nu cunosc nici o dispoziție relativă la censură în Moldova înainte de ocupația rusească dela 1828. De altminterlea se cetia și mai ales se scriea și se tipăria la noi, înainte de Pacea dela Adrianopol, atât de puțin, încât nu prea vedem pentru ce Domnii fanarioți s'ar fi putut gândi la censură. Singurele tipografii ce existau, acea dela Mitropolie și acea din mănăstirea Neamțului, nu tipăreau decât cărți religioase și Mitropoliții n'ar fi îngăduit nici odată să iasă de sub teascurile lor lucruri ce n'ar fi fost strict canonice.

Date fiind obiceiurile Guvernului rusesc în asemenea materie, eră firesc ca organele sale, însărcinate la 1828 cu ocârmuirea Principatelor, să se intereseze dela început despre regulile în ființă până atunci în această privință. La întrebările puse de Pahlen i se răspunse, că în Moldova nu fusese censură până atunci și că presa nu eră supusă la alte stavile decât acele statornicite de respectul religiei și de al moralității(1).

(1) En 1828, pendant l'administration provisoire russe, le général Pahlen ayant demandé au Divan des boyards moldaves des informations sur les lois du pays destinées a

Nu știm dacă Pahlen și Jeltuhin au luat măsuri pentru controlarea presei, deși lucrul este foarte probabil, însă nu încapе îndoială că asemenea măsuri fură luate de Kisselev care a alcătuit chiar în această privință, înainte de aplicarea Regulamentului Organic, niște instrucțiuni a căror aducere la îndeplinire fu încredințată Sfatului Implinitor.

Cu toate cercetările mele nu mi-a fost cu putință să dau până astăzi de urma acestor instrucțiuni, ele sunt însă menționate în chipul cel mai precis în comunicarea făcută de Mircovici Sfatului Ocârmuitor la 16 Ianuarie 1832 și slujesc de temei regulilor asupra censurii aduse la îndeplinire în anii 1832—1833 (1).

Trebuie să mai observ că Regulamentul Organic nu cuprinde dispozițiuni asupra censurii, ceea ce este o nouă dovadă că asemenea dispozițiuni erau necunoscute boierilor cari au alcătuit acel așezământ; este însă lucru de mirare că Guvernul rusesc să nu se fi gândit la împlinirea acestei lipse care, precum am văzut, fusese constatată de Pahlen și Kisselev.

Fapt este că cenzura fusese înființată înainte de punerea în aplicare a Regulamentului, căci Gheorghe Asachi jăluindu-se, la începutul lui Ianuarie 1831, lui Mircovici, că nu este cine să-i censureze ziarul *Albina Românească*, și Mircovici prin rezoluția pusă pe acea jalbă trimițând-o Sfatului Ocârmuitor, acesta hotărî că cenzura aceluia ziar aveă să se facă de către Epitropia Școalelor care se află sub președinția Mitropolitului.

Această hotărîre a Sfatului fu împărțită atât lui Asachi cât și *Vite-prezidentului*, la 15 Ianuarie 1832 (2).

---

réprimer les délits commis par la voie des journaux, le Divan répondit «que la presse avait été de tout temps libre en Moldavie et qu'elle n'était soumise à d'autre restriction qu'à celle du respect de la religion et de la moralité». (*Documents pour servir à l'histoire de l'application de l'article 24 du Traité de Paris en Moldavie*, No. 3, p. 38, Bruxelles 1857).

(1) M. Kogălniceanu greșește deci în parte când zice:

„Tiparul în orice timp a fost liber în Moldova; și până acum nici într-o legislație veche sau nouă nu se află vreo lege care să-l oprească sau să-l mărginească măcar. Din potrivă, la întrebarea făcută de Prezidentul Plenipotențiar la 1830, în timpul ocupației rosienesti, ce legi sunt în Moldova pentru tipar, este declarația *Divanului implinitor, adică a autorității celei mai înalte a guvernului*, că în țara Moldovei, tiparul n'a avut niciodată altă censură decât religia și moralul public. (*Dorințele partidei naționale în Moldova, August 1848*, redactate de Mihail Kogălniceanu. Cernăuți, Tipografia Ekhard, retipărit în *Anul 1848 în Principatele Române*, IV, 98.

(2) *Dosarele Censurii în Moldova* la Acad. Rom. I, 1, f. 5 și 6.

Mircovici făcù cunoscut Sfatului Ocârmuitor, care chiar în ziua următoare (1) aprobă hotărîrea luată în «acest predmet, luându-se drept temei a cenzurii instrucția dată de d-l Plenipotent Divanului implinitor, care instrucție trebuie să se afle în delele încredințate Sfatului Administrativ».

Aceste dispoziții fură comunicate de urgență atât Epitropiei Școalelor cât și lui Gheorghe Asachi (2) și, după cum rezultă din dosare, ele fură urmate în chip regulat.

La 22 Martie următor, Mircovici transmite Sfatului Ocârmuitor un afiș al lui Kisselev din 14 Martie 1832, privitor atât la censurarea «Gazetei moldovenești» cât și la privegherea tipografiilor din țară și a cărților străine introduse în Moldova. Sfatul este totodată invitat să se ocupe cât mai curând cu această chestiune și să ia încheieri potrivit vederilor autorității superioare, înfățișându-le fără întârziere spre a fi supuse sancțiunii generalului Kisselev (3).

În vorbita *predlojenie* (adresă) din 14ta Martie 1832 (4) către Sfatul Ocârmuitor al Moldovei, Kisselev arată că: «Albina Moldovenească» fiind una din căile oficiale de cari se slujește Ocârmuirea spre a împărtăși publicului actele administrației, ea trebuie prin însuș acest fapt să fie ținta unei privegheri cu atât mai modernizate, cu cât lipsa acestei măsuri ar putea să dea loc la erori și tălmăciri greșite, de cari rău voitorii se grăbesc totdeauna să se folosească. Sfatul Ocârmuitor este deci invitat să ia măsurile trebuitoare de priveghere pentru tot ce se publică prin mijlocul acestui ziar, atât în privința împrejurărilor din lăuntru cât și în a nou-tăților din afară.

«În cât privește întâiul din aceste puncte, publicațiile vor fi învoite numai întru cât ele ar purtă semnăturile, fie a directorilor Departamentelor, fie acea a Agăi orașului, sau acele ale celorlalți funcționari răspunzători și având drept să facă publicații prin calea gazetei.

«În cât privește străinătatea, redactorul este volnic a-și culege știrile numai din foile dela Petersburg, dela Odessa, din *Observatorul austriac* și din *Gazeta de Stat* a Prusiei. Dar articole scoase

(1) (Vezi Apendice I, 1).

(2) Ibid., *Dosarele Cenzurii*, etc., f. 9 și 10.

(3) Ibid., f. 22.

(4) Ibid., f. 26.

din ziarele sus pomenite vor fi date la tipar numai după ce vor fi fost supuse unei cercetări prealabile.

«Privegherea trebuitoare în această privință va fi încredințată Secretarului de Stat, care va da această însărcinare unui secretar pus sub direcțiunea lui specială.

«Apoi, de vreme ce a venit la cunoștința lui Kisselev că impriimate tinzând să răspândească sisteme greșite și vederi protivnice acelora ale ocârmuirii circulă în străinătate, desemnate ca ieșind din tipografiile moldo-române, spre a preîntâmpina inconvenientele ce ar putea rezulta de aici, este de neapărată trebuință ca teascurile publice să fie și ele puse sub inspecția aceluiaș departament.»

Vânzarea cărților în librăriile publice netrebuind nici ea să rămâie slobodă de o salutară priveghere, introducerea în țară a unor opere profesând învățăminte protivnice principiilor religiei și ale moralei și subversive ordinii publice, trebuie să fie cu asprime interzisă.

«Sfatul Ocârmuitor va lua în de aproape chibzuință deosebitele chestiuni ce ocârmuirea în solitudinea ei crede că trebuie să-i semnaleze și va adopta măsurile cele mai eficace și cele mai de cuviință, supunându-le Plenipotențiarului printr'un raport cât se va putea mai curând».

Citind această adresă, sau mai bine zis acest ordin, ne întrebăm dacă Kisselev care l-a alcătuit este acelaș Kisselev care susține cu atâta căldură, împotriva năzuințelor boierimii cotropitoare, drepturile țărănimii moldovenesti.

Câtă înălțime de suflet, câtă lărgime de cuget în cele scrise de el în privința chestiunii țărănești, câtă îngustime și ce spirit meschin în ceeace privește censura!

În urma acestei adrese a Plenipotențiarului, Sfatul Administrativ întrunindu-se la 24 Martie următor și alcătuit fiind din:

Logofătul Iordache Catargiu,
Vornicul Costache Conachi,
Hatmanul Teodor Balș,
Visternicul Mihalache Sturdza și
Postelnicul Neculai Canta, a încheiat socotințele următoare, prin jurnalul No. 21 (1):

1) «Cât pentru cenzura gazetei *Albina Românească* din Iași, fiindcă Obșteasca Adunare, prin jurnalul din 23 Dechemvrie, au legiuit măsurile cuviincioase spre ferire din cele împotriva legii și

(1) Ibid, f. 28.

a moralului, să se supuie la cea mai de aproape luare aminte a d-sale Vel Postelnicului carele va priveghia a nu se tipări nimică și din acele cari pot aduce tulburare liniștii obștești;

2) «Toate hârțiile în pricini administrative câte Sfatul va găsi de cuviință a se publicarisi, să nu se poată pune în tipariu mai înainte de a fi iscălite de Șeful Departamentului cui se cuvine. Iar în acele judecătorești vor fi iscălite de Ministrul Justiției sau de Preziidenții Divanurilor amândurora după trebuință;

3) «Cât se atinge de vânzarea cărților în limbi străine de citit, cari s'au găsit prin librării și de sloboda intrarea lor, din statele străine în lăuntru Cnejei, fiindcă totdeauna au fost slobode, să se facă rugăminte nacealstvei ca slobozenia vânzării cărților în limbi străine, în Principatul acesta, să rămâie tot în urmarea de mai înainte, iar cele ce se aduc din afară în limba moldovenească, ca niște cărți ce se pot ceti și înțelege obștește, să fie supuse censurii, pe temeiul mai sus zisei legiuiri, la § 1».

Boierii Sfatului se declară pentru libera introducere în Moldova a cărților în limbi străine, cari le pot ceti numai ei, dar sunt de părere a se supune censurii cele în limba țerii, cari le poate ceti obștia. Cu tot egoismul cuprins în această deosebire ce o fac, nu este mai puțin adevărat că măsura privitoare la libera intrare a cărților străine dovedește că cei ce au propus-o erau oameni cari simțiau trebuința de a ceti, oameni cu nevoi culturale.

Incheierea Sfatului fu adusă la cunoștința lui Mircovici prin raport tocmai din 24 Maiu, anexându-se și copie de pe acel jurnal (1). Iar Mircovici răspunde la 5 Iunie următor, că «cercetându-se jurnalul ocârmuitor, predstavlisit pe lângă raportul No. 1354, pentru înființarea censurii în această Cnejie și găsindu-se potrivit cu instrucțiunile date de către D. Plenipotent în acest predmet, pune înaintea Sfatului Ocârmuitor să aducă în îndeplinire acest jurnal» (2).

Din acest ofis ar rezultă că partea din incheierea Sfatului privitoare la libera intrare a cărților scrise în limbi străine nu ridicase nici o observație din partea lui Mircovici și din a lui Kisselev, căruia fără îndoială cel dintâiu o împărtășise.

Cu atât mai surprinși suntem văzând că Postelnicia, la 12 Iunie, aducând la cunoștința celorlalte Departamente că «prin pridlojenia Domnului Vișe-prezident cu No. 2.621 întărindu-se jurnalul în-

(1) Ibid., ibid., f. 29.

(2) Ibid., f. 30.

cheiat în Presudstvie la 29 Maiu, subt No. 21, atingător de censura gazetei moldovenești din Iași, de privegherea asupra tipografilor din lăuntru țerii și de cercetarea cărților în limbi străine, care vin de vânzare aici în Moldova, trimite copie de pe hotărîrea vorbită, încheiată asupra chipului în care urmează să se facă» publicațiile ce se dau în știința obștiei prin canalul redacției spre întocmai urmare (1).

În această comunicare Postelnicia nu vorbește de încheierea Sfatului No. 21 dela 29 Maiu, pe când în dosar este originalul încheierii aceluiș dela 24 Martie, cu toate iscăliturile mădulărilor lui. Apoi acea încheiere, păstrată în dosar în original, dispune sloboda intrare în Moldova a cărților tipărite în limbi străine, pe când cea din 29 Maiu, despre care se pomenește în adresa Postelniciei, vorbește de cercetarea acelorasi cărți.

Incurcătura se desleagă însă cu ușurință. Dispoziția din urmă a încheierii Sfatului, acea privitoare la libera intrare a cărților scrise în limbi străine, n'a fost pe placul lui Kisselev și el a cerut lui Mircovici să facă pe membrii Sfatului să modifice partea prea liberală a hotărîrii lor. Deoarece ei știau că, la urma urmei, legile nu erau făcute pentru dânșii și că nimeni n'avea să cuteze să-i împiedice pe dânșii de a-și aduce orice cărți vor voi, opunerea lor nu va fi fost mare. S'a alcătuit deci, la 29 Maiu, un nou jurnal căruia i s'a dat acelaș număr care-l purtă jurnalul dela 24 Martie și în care nu numai că dispoziția prea liberală dela sfârșit eră înlocuită cu desăvârșire, dar toată redactarea eră modificată și amplificată. Numai dintr'o împrejurare oareșcare s'a lăsat în dosar vechiul jurnal cu No. 21, cel dela 24 Martie, uitându-se a se înlocui prin cel nou. Vedem această împrejurare dând loc la încurcături și mai târziu.

Iată dispozițiile nouăi încheieri culese din deosebitele împărțășiri făcute de censură tuturor departamentelor în deobște, celui din Lăuntru și *Albinei Românești*:

«De trebuință este a aveă ocârmuirea o deosebită îngrijire pentru tot feliul de științi cari se publicarisesc prin mijlocirea acestui jurnal, atât pentru cele ce se ating de lucrurile din lăuntru, cât și pentru novitalele ce se primesc din afară. Cât pentru acele din lăuntru, atingându-se de pricini administrative, publicațiile nu vor fi iertat a ieși decât numai subt iscăliturile șefilor osebitelor departamenturi ale Sfatului, iar atingându-se de pricini judecătorești, apoi acele pu-

(1) Ibid., Ibid., f. 31.

bliicații vor fi iscălite de Ministrul Justiției sau de prezidenții Divanurilor după trebuință» (1).

Pasajul privitor la censura *Albinei Românești* din Iași nu este decât repetarea, cuvânt cu cuvânt, a celui privitor la acelaș subiect din predlojenia lui Kisselev din 14 Martie; reproducerea lui este deci de prisos (2).

«Pentru a se depărtă tot felul de necuviințe întâmplătoare din pricina tipării unor lucruri cari se dau în public de către particularnice fețe, afară de acele a Ocârmuirii, să se pue la cale ca tipografiile să nu poată pune în tipar nici un feliu de lucrări sau uvrajuri în limba moldovenească mai nainte de a le supune censurii, după așezământul care se statornicește pentru gazetă, adică la Departamentul Postelniciei (3).

«Vânzarea cărților în librăriile publice ne trebuind a rămâne slobodă de o privighere temeinică, se hotărește și se îndatorește pe librari sau vânzătorii de cărți în limbi străine ca să dea catalog la Departamentul Postelniciei de toate uvrajurile ce au de vânzare pentru ca, potrivit cu cercetarea ce va face acelor uvrajuri, să se oprească cu totul vânzarea acelor ce se vor cunoaște a fi tulburătoare liniștii, asemenea și acele cunoscute și mărturisite a fi împotriva legii și a moralului» (4).

Precum se vede, ocârmuitorii ruși ai țerii înlocuise propunerea în sens liberal a boierilor Sfatului în privința cărților scrise în limbi străine prin niște reguli strâmte, meschine și vexatorii, potrivite cu sistemul introdus în toată Europa de Sfânta Alianță. Rămâne însă un fapt stabilit că, cu acest prilej, boierii ișlicari din Sfatul Ocârmuitor al Moldovei au dovedit că, cu tot egoismul lor, erau departe de a fi străini de orice năzuințe de cultură. De astă dată rolul frumos revine ișlicarilor și cel urît îl are Kisselev.

Se vede că Kisselev ținea cu tot înadinsul la aducerea în îndeplinire a măsurilor impuse de el, căci, la 10 Iunie, găsim o nouă adresă a Postelniciei către Departamentul din Lăuntru cerându-i să grăbească cu trimiterea cataloagelor librarilor și a celorlalți vânzători (5).

(1) Ibid., f. 31.

(2) Ibid., f. 23.

(3) Ibid., f. 33.

(4) Ibid., f. 39.

(5) Ibid., f. 36.

În zelul ei, Postelnicia scrie și Mitropolitului, făcându-i cunoscut să supună censurii și cărțile ce ies din tipografiile bisericesti. Mitropolitul răspunde că în tipografia Mitropoliei și în cea dela mănăstirea Neamțului, sigurele atárnând de Mitropolie, «nu se tipăresc alte cărți decât numai bisericesti, dar însă dacă vreodată va urmă a se tipări vreuna și politicească, se va supune censurii la Departamentul Postelniciei» (1).

Spre onoarea boierimii moldovenești se aflau la 1832, în Iași, patru librării aparținând librarilor Alexa Emanoil și Gavril Brașovanul, supuși ruși, Iosif Franțuzul (?), supus francez, și Alexa Hiotu, supus austriac, în cari se vindeau cărți străine.

Până atunci ei adusesese în țară și vânduse toate cărțile ce le veniau la socoteală. Intemeindu-se pe însușirea lor de supuși străini, ei, când Aga orașului le împărtăși măsurile relative la censură și le ceru să alcătuească catalogul cărților aflate în librăriile lor, refuzară să se supună acelei îndatoriri. Aga raportând Departamentului din Lăuntru, acesta ceru Postelniciei ca, prin adrese către Consulii respectivi, să mijlocească supunerea librarilor (2).

Postelnicia se grăbi să facă intervenirea cerută (3), mai *docladarisind* (referând) (4) Sfatului. Acesta raportă cazul lui Mircovici, cerând un suplement de lămuriri și atrăgându-i luarea aminte asupra faptului că cu cercetarea cărților scrise în limbi străine «cere trebuința ca să se însărcineze o osebită persoană cu știință de mai multe limbi, adică: grecească, franțuzască, nemțască și moldovenească, spre a se îndeletnici fără contenire numai în cercetarea uvrajurilor vânzătoare, al căroră număr dela sine se poate înțelege cât poate fi de mare, căci Postelnicia după statul ei de astăzi nu are nici o îndemânare întru aceasta.»

Apoi se propune ca Sfatul să iea o încheiere specială în privința chipului de procedare, în caz de a se găsi «uvrajuri» cari ar trebui să fie «prohibarisite».

Drept răspuns Mircovici trimise, la 21 August următor (5), Sfatului o adresă prin care-i făcea cunoscut, din ordinul lui Kisselev:

«1). Dacă vreun librar, după ce se va face știut Consulului, s'ar

(1) Ibid., f. 35.

(2) Ibid., p. 43—47.

(3) Ibid., f. 48.

(4) Ibid., f. 49.

(5) Ibid., f. 50.

împotrivi, apoi să i se închidă dughiana sa, făcându-i-se cunoscut prin Consul.

«2). Censura cărților să se lase asupra însuși librarilor, făcându-li-se cunoscut, că dacă vor vinde cărți oprite, apoi Ocârmuirea va fi silită a le închide dughenile și a-i trimite peste hotar împreună cu cărțile.

«Aceste măsuri se vor supune cercetării Extraordinarnicii Adu-nări și întărindu-se se vor împlini după ce se vor împărtași Consulului.

«Se face cunoscut Sfatului această voință a D. Plenipotent spre întocmai urmare.»

Se vede de aici cât de energie, de militărește știă să procedă Kisselev în unele cazuri: hotărît că el ar fi fost foarte bucuros ca administrații lui să cetească cât mai puțin. Măsura prin care se încredințează censura însuși librarilor, adăogându-se că vor fi expulsați, cu cărți cu tot, dacă vor vinde opere oprite, fără însă a face o listă de asemenea opere și fără măcar a defini categoriile de cărți oprite, echivală cu supunerea comerțului librăriei bunului plac și arbitrarului administrației, lipsindu-l de orice închezeșuire de siguranță.

Postelnicia se grăbi să împărtașească consulatelor aceste dispoziții mai mult aziatice(1).

Dar Sfatul întârziind a se adună în ședință extraordinară pentru a întări(?) dispozițiile *pridlojeniei* din 21 August, la 8 Octomvrie următor o nouă adresă a lui Mircovici poftiă Sfatul să-i înfățoseze cu cât se va putea mai degrabă *pristavlenia* în această pricină (2).

Chestiunea fu tratată în ședința Sfatului dela 18 Octomvrie (3) și la 24 se raportă lui Mircovici că Sfatul a aprobat(?) toate măsurile «propozarisite pentru librerii din Principat».

Se pare că în timpul ocârmuirii rusești aceste dispoziții pentru censură erau executate cu oareșcare regularitate, deoarece găsim în dosar o adresă a Postelniciei din 26 Decemvrie 1832 către Gheorghe Asachi(4), întrebându-l de ce nu a trimis spre censurare numărul *Albinei Românești*, dela 25 Decemvrie. Iar Asachi răspunde

(1) Ibid., f. 52

(2) Ibid., f. 60.

(3) Ibid., f. 62.

(4) Ibid., f. 64

că «Gazeta nu s'a tipărit în ziua nașterii Domnului Isus Hristos» (1).

Pe de altă parte, după mijlocirea Postelniciei, Departamentul din Lăuntru trimitea Isprăvnicilor instrucțiunile cele mai aspre, atât în privința censurării cărților de cetit introduse în țară cât și în a privegherii teascurilor tipografice din ținuturi (2). Atât cele dintâi cât și tot ce ieșia din cele de al doilea urmă să fie trimis la Iași spre a se supune censurii.

Această rigurozitate se explică prin faptul că Kisselev se află încă dela Octomvrie în Iași, unde își prelungi șederea timp de mai multe luni, mai ales spre a obține dela boieri modificarea, în folosul țărănimii, a legiurii regulând raporturile dintre săteni și stăpâni de moșii, care fuse votată de Adunarea de revizuire și întrupată în Regulamentul Organic.

Lipsa lui de voință față cu îndărătnicia clasei stăpânitoare alcătuește un contrast izbitor cu energia pusă în aducerea la îndeplinire a măsurilor propuse de el în privința censurii. Cauza acestui contrast trebuie negreșit căutată în faptul că Kisselev își dedea seamă, că Curtea lui nu va privi tocmai cu ochi buni năzuințele lui în favorul țărănimii, pe când știa că cu cât mai drastice erau măsurile ce le luă în privința censurii, cu atât mai bine văzute aveau să fie la Petersburg.

Censura nu încetează un moment să alcătuească unul din obiectele de căpetenie ale preocupărilor lui.

La 3 Ianuarie 1833, cu adresa No. 13, Mircovici scrie Sfatului Ocârmuitor (3) că «primind dela Excelența Sa invitarea să vegheze cât mai amănunțit la aducerea la îndeplinire a măsurilor asupra censurii, invită Sfatul a luă acest obiect în cea mai serioasă băgare de seamă. Postelnicul (Beizadea Neculai Șuțu) și Asesorul de colegiu (Constantin) Suțu, însărcinați cu deosebire cu această ramură a serviciului, potrivit cu intențiunile Excelenței Sale, și el (Mircovici) dându-le din parte-i instrucțiunile trebuitoare pentru a se înțelege cu Sfatul spre a completa măsurile trebuincioase și a putea urmă în consecință» (4).

Apoi, în aceeași zi, cu No. 14, tot Mircovici trimite altă adresă către Secretarul de Stat, Beizadea Neculai Suțu (5) și Asesorul de

(1) Ibid., f. 65.

(2) Cari nu existau.

(3) Ibid., f. 75.

(4) Ibid., II, 1833, f. 5.

(5) Beizadea Neculai Suțu eră fiul lui Alexandru Vodă Suțu; născut la 1798, mort la 1871,

Colegiu Constantin Suțu(1), prin care le transmite un ordin din 2 Ianuarie al lui Kisselev către el, privitor la însărcinarea lor cu censura și la vederile Plenipotentului în această chestiune (2).

În această piesă, care se va găsi în textul original francez în Apendice(3), Kisselev arată că nu i-ar fi atras din nou băgarea de seamă asupra acestui obiect, dacă încercări vederat făcute cu intențiuni criminale, ce-i fusese denunțate de curând, nu i-ar fi impus datoria să-l invite să vegheze cu tot înadinsul la executarea dispozițiilor relative la censură. Aceste încercări consistă în trimiteri însemnate de *cărți pernicioase*, comandate de librării Principatelor și cari urmează a fi transmise în curând prin calea granițelor austriace. Pentru deajucarea acestor *încercări criminale*, Kisselev invită pe Mircovici să însărcineze pe secretarul de Stat și pe Ase-sorul de colegiu Suțu cu examinarea facturilor, coletelor comerciale sosite la vamă și a conținutului acelor colete, oprind operele imorale și *scrierile primejdioase*. În caz de fraude din partea librarilor, s'ar putea face perchiziții la dâșii și dughenile lor s'ar putea închide, avizându-se Consului respectivi, libertatea comerțului neputând fi invocată ca temeiu îndestulător pentru a lega mâinile Guvernului în privința observării măsurilor de censură «cu deosebire neapărate pentru liniștea publică».

Este vederat că încercările despre cari vorbește Kisselev au avut ființă numai în închipuirea lui și nu sunt decât o scornitură menită a-i înlesni motivarea măsurilor ce aveă de gând să propună; Sfatul Ocârmuitor însă se grăbi să le adopte chiar în ședința de a doua zi, 4 Ianuarie, dispunând comunicarea lor librarilor și dirigătorilor de ținuturi (4).

Sub data de 8 Ianuarie, găsim în dosar un exemplar-manuscris al regulilor la cari trebuiau să se supună librării, iscălit de Secretarul de Stat, Beizadea Neculai Suțu și de Asesorul de Colegiu Constantin Suțu, semnat, ca dovadă că au luat cunoștință de ele, și de cei patru librari stabiliți în Iași la Ianuarie 1832(5).

---

căsătorit cu Ecaterina Cantacuzino Pașcanu, fiica Logofătului Constantin Cantacuzino Pașcanu. A fost Postelnic sub guvernul provizor rus, sub Mihaiu Sturdza și sub Grigore Ghika. A lăsat memorii interesante și o mulțime de lucrări, mai ales statistice.

(1) Constatin Suțu a fost tatăl d-lui Mihaiu Suțu, guvernator al Băncii Naționale.

(2) Ibid., f. 6.

(3) Vezi Apendice I, 3.

(4) Ibid., f. 8, textul în Apendice.

(5) Vezi textul în Apendice, I, 5.

Dacă numărul lor a rămas acelaș ca în vara anului precedent, găsim acum iscălitura numai a unuia dintr'înșii : Alexandru Emmanuel. Ceilalți sunt înlocuiți prin Polono-armeanul Bogusz care, pe lângă cărți, mai vindeă băcănii, lipscănii și galanterii, pe Prusianul Hemschieg și pe Francezul F. Bell. Bogusz nu iscălise condițiunile fără împotrivire și fără a reclamá mai întâiu Consulului rusesc care, în acel moment, apăară, în absența Consulului austriac, interesele supușilor austriaci în Moldova (1).

Beizadea Neculai Suțu eră un funcționar deosebit de harnic și de conștiincios; colegul și vărul său, Asesorul de Colegiu Constantin Suțu, pare a fi fost și el foarte sârguitor și zelos; eră deci firesc ca Comisia de priveghere să dea dovezi de o deosebită și stăruitoare activitate. Găsim în dosare o mulțime de mijlociri de ale ei adresate Mitropolitului, Hătmăniei, Visteriei, Departamentului din Lăuntru, Carvasaralei (Vămii) și Sfatului Ocârmuitor și având toate de scop organizarea serviciului censurii. Mai ales cu Carvasaraua (vama) au mult de lucru și se văd siliți să se plângă Visteriei împotriva ei (2).

Buletinul Oficial publică în întregime regulile relative la cenzură (3). Ele sunt copiate din cuvânt în cuvânt de pe cele editate în Țara-Românească și conțin toate dispozițiile vexatorii proprii măsurilor de asemenea natură în deobște.

La 21 Ianuarie Comisia de priveghere face un lung raport lui Mircovici, în care îi dă seamă de cele hotărâte și îndeplinite în chestiunea Censurii, atât de dânsa cât și de Sfatul Ocârmuitor. Arată între altele că cercetarea cărților aflate în librăriile din Iași n'a dat loc la nici o măsură prohibitivă. Termină încredințând pe Mircovici că Comisia «simte importanța ce este pentru ordinea publică de a respinge dela granițele țerii scrierile pernicioase importate din străinătate în intențiuni criminale și va pune toată silința pentru a îndeplini intențiunile Excelenței Voastre» (4).

La acest raport răspunde însuș Kisselev prin adresa dela 5 Fevruarie următor către Sfatul Ocârmuitor. Plenipotentul, după ce aprobă măsurile luate de Sfat și de Comisie, îi invită a mai luă și măsurile următoare pentru a asigură mai bine eficacitatea operațiunilor Comisiei :

(1) *Ibid.*, I, 1, 1832—1847, f. 47.

(2) *Ibid.*, I, 1, f. 78 s. g.

(3) Vezi textul francez în Apendice, I, 6.

(4) *Ibid.*, I, 1, f. 92.

1) Stabilirea unei pedepse pentru contravențiile de cari s'ar face vinovat întreprinzătorul vămilor sau vechilul lui;

2) Numirea unui funcționar special și retribuit care, sub titlul de revizor, să fie însărcinat cu cercetarea coletelor, cu inspecțiile librăriilor și cu tot materialul serviciului» (1).

Pe această adresă Sfatul pune rezoluția că «de cinovnic se va propune pe Cavalerul Procopie (Florescu), cu leafă de 500 lei pe lună, din care se va plăti și unui scriitor ce va întrebuiți întru aceasta, făcându-se rugăminte a întări» (2).

Numirea lui Procopie Florescu se și aprobă de Kisselev la 15 Februarie, însă leafa se scade la 400 lei pe lună, cum au și ceilalți Stolonacialnici (șefi de biuro), având el sau a prescrie singur hârțile sau a tocni un scriitor plătit din leafa lui. (3).

Un raport al Comisiei censurii din 22 Februarie 1834 nei arată, pe lângă conceperea unui început de bibliotecă a Statului prin depunerea a câte unui exemplar din toate operele ieșite, și marea economie în cheltuielile Statului, impusă de sărăcia Visteriei (4).

II. Censura sub Kisselev.

Ca orice lucru nou și mai ales sub privegherea și îndemnul Rușilor, censura se arată foarte strașnică. Mitropolitul Veniamin transmite Ocârmuirii, la Decembrie 1832 (5), cererea făcută de Doamețian Starețul de Neamțu, spre a obține învoirea trebuitoare pentru funcționarea mai departe a tipografiei acelei mănăstiri și, deoarece într'însa se tipăreau numai cărți bisericești, cerea slobozirea ei de controlul politiceștii censuri. Tocmai la 30 Maiu următor i se răspunde că cărțile, chiar bisericești, ce vor ieși de sub teascurile acelei tipografii «urmează a se revizui de Comisia înființată cu un orânduit din partea bisericească» (6). Și de vreme ce Sfatul nu poate face strămutare celor hotărîte, spre a obține slobozire

(1) Ibid., I, f. 91. Vezi textul în Apendice.

(2) Ibid., ibid., ibid.

(3) Procopie Florescu eră un bun și sârguitor funcționar, care a rămas în Postelnicie, unde cu timpul a devenit Director, până la 1854.

(4) I, I, f. 104.

(5) Vezi Apendice, I, 7.

(6) Ibid., I, 1.

de controlul censurii «să binevoască a se adresarisi către Domnul Plenipotent spre a cere deslegare» (1).

Deslegarea Plenipotentului fu în favoarea Mitropolitului : cărțile bisericești ieșind de sub teascurile celor două tipografii de sub ascultarea Mitropoliei fură apărute de orice control al censurii.

Frații Foureau, concesionarii teatrului, aveau pentru reproducerea afișurilor lor o mașină de litografie cu două pietre și altă mașină în «forma afișului» pentru tipărire cu litere, «având toată alfabetica, câte zece sau douăzeci de fieștecare literă».

Revizorul cărților, Florescu, aflând despre ființa acestor aparate și mergând să le vadă, raportă îndată Comisiei, cerând «pliroforisire», deoarece frații Foureau nu aveau învoire dela Ocârmuire să tipărească nici măcar afișurile lor (2).

Invoirea fu dată, însă sub condiție ca frație Foureau să nu tipărească altceva decât afișuri și fără prejudițiu pentru drepturile tipografiei privilegiate a lui Asachi (3).

Altă «tipografie» care tulbură liniștea Comisiei fu aceea ce se găsi la profesorul Kemminger: o adevărată jucărie cu care putea tipări cel mult cărți de vizită.

Evreii ceruse și ei voie să înființeze o tipografie a lor, dar Procopie Florescu, bănuind că ei au și înființat-o în taină, făcù o perchiziție în urma căreia găsi într'adevăr instrumente de tipografie «la trei Evrei»; piesele fură sechestrate, dar nu putem afla din dosare rezultatul final al afacerii.

Cărțile românești ce existau atunci fiind aproape exclusiv bisericești, censura avea treabă numai cu acele cari sosiau din străinătate.

Vedem cele patru librării din Iași primind dese transporturi de cărți străine, mai cu seamă franceze, și după cât se vede, aceste cărți se vindeau nu numai bine, dar chiar și repede. Cataloagele lor având a fi supuse censurii înainte ca ele să se poată slobozi, multe dintr'insele se găsesc în dosare și am reproduș în Apendice toate cele din anul 1833 (4).

Alegerea lor nu numai că ar susține o asemănare cu acele cari

(1) Ibid., I, 8.

(2) Ibid., I, 9.

(3) Ibid., ibid.

(4) Ibid., I, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19.

se aduc astăzi din Franța, dar această asemănare ar cădea chiar cu totul spre lauda celor dela 1833.

Aceste cataloage cuprind mai cu seamă operele clasice franceze din veacurile XVII și XVIII, multe cărți de istorie (mai cu seamă tratate complete de istorie universală), multe cărți didactice, romanele cele mai renumite de pe vreme și prea puține cărți științifice. Proportia în care intră în cataloage literatura ușoară este mai adesea mică.

În cataloagele de cărți germane, mult mai puține la număr, nu găsim aproape de loc cărți de literatură ușoară. Printre 235 volume, aproape toate germane, aduse de librarul Hemschieg pentru Visternicul Dumitrache Ghika, se găsesc numai 14 volume romane și acele sunt franceze.

Censura eră indulgentă pentru cărțile aduse de oameni cu vază. Cărțile venite lui Hemschieg pentru Dumitrache Ghika(1) nu se cercetează de loc; iar când censura oprește operele lui Piron aduse de librarul Bell, ajunge ca acesta să declare că sunt comandate de Vornicul Toderiță Balș, pentru ca ele să fie liberate imediat(2).

Însă ni se pare că această censură, cât de aspră se arată ea, este lipsită de serios. Se opresc spre exemplu librarului Alexandru Emanoil mai multe cărți: câteva romane franceze și *Système de la Nature* a lui Holbach. Romanele se slobod după oareșcare curgere de vreme, dar cartea lui Holbach rămâne cu desăvârșire oprită. În sfârșit librarul zice că renunță la ea, dar o cere spre a o ceti, făgăduind censurii că o va restitui în termen de 30 zile. Censura consimte să-i încredințeze cartea, dar în modul următor: întâiu îi va slobodi tomul I și, după ce va restitui pe acesta, tomul II(3).

Altă dată vedem censura oprind până și prescurtări din Istoria Sfântă pentru a le cercetă. *Nouveaux Contes* a lui Janin par a fi dat loc la îndoeli dacă se pot slobodi sau nu(4).

Cărțile cari vin pe numele Consulilor străini lasă Comisia în nedumerire. Neștiind ce să facă cu ele, se adresează către Mircovici, care hotărăște că trebuie slobozite fără a se censura, însă comisia să bage de seamă ca particularii să nu profite de această cale spre a introduce cărți nepermise(5).

(1) Ibid., I, 17.

(2) Dosarele Censurii din Moldova, la Academia Română.

(3) Ibid., III, 1, f. 20—207.

(4) Ibid., II, 2, f. 169.

(5) Ibid., III, 1, f. 125.

Trebuința de lectură ce se simția încă de pe timpul ocupației rușești, este ilustrată prin faptul că vedem pe librarul Bogusz ținând și cabinet de lectură încă înainte de înființarea Comisiei de cenzură. Florescu a găsit «într'un catalog pe care numitul îl dă spre alegerea cărților celor abonați» că cuprinde cărți «netrecute prin vederea Comisiei.» Postelnicia hotărăște ca Bogusz să prezente catalogul spre a fi revizuit (1).

Comisia de Cenzură mai aveă de revizuit și cărțile aduse de pământeni ce se întorceau din străinătate, precum și ale străinilor cari veniau să s'așeze în țară, unii în urma chemării lor din partea Ocârmuirii. Vedem astfel pe rând cataloagele cărților aparținând lui Damaschin Bojinca, ale Doctorului Cihac, al Doctorului Costin și, mai târziu, sub Mihaiu Sturza, ale profesorilor ardeleni aduși pentru a profesă la Academia Mihăileană. Cele trei din urmă sunt cu deosebire bogate, mai ales dată fiind vremea și împrejurările.

(2) V. Apendice I, 12.

ACTE RELATIVE LA INFIINȚAREA CENSURII.

1.

Mircovici către Sfatul Administrativ. No. 197 din 16 Ianuarie 1832.

Unindu-mă cu socotința acestui Sfat pentru aceea ce se atinge de însărcinarea Epitropiei Școlilor cu censura *Albinei românești*, eu pui înaintea Sfatului Administrativ ca să se corespondarisască cu cele ce au vină pentru acest predmet, luându-se însă drept temei a censurii instrucția dată de D. Plenipotentul Divanului împlinitor, care instrucție trebuie să se afle în delile încredințate Sfatului Administrativ.

Rezoluție.

Ghenar 18.

Pe temeiul pomenitei instrucții a d. Plenipotent să se facă adresă către Epitropia Școalelor.

(*Dos. Censurii la Acad. Rom., I, 1, f. 8.*)

2.

Către Înaltul Sfat Ocârmuitor al Principatului Moldovei.

11998
876111

Indreptând cu smerenie alăturatul către mine înscris, dreaptă cererea și rugămintea a prea cuviosului chir Dometian, Arhimandritul și Starețul sfințelor mănăstiri Neamțul și Secul, pentru formalnica înscris slobozenie din partea înaltei Ocârmuirii a unei tipografii în limba patriei, statornică și veșnică urmare a tipăririi numai a cărții bisericești către osfințenie a ajutorului cuviosului, adaog și rugăciunile mele cele din adâncul sufletului, să binevoască iubitorul de Dumnezeu înalt Sfat, către mângâierea părinților acestora a slobozi în sine cuvântătoare voia ca de-a pururea să se tipărească bisericeștile cărți întru această sfântă mănăstire . . . toată neamestecare politiceștilor tipărite . . . censurilor, ca mănăstirea fără oprire în . . . ția Neamțului să urmeze slobodă tipărirea bisericeștilor cărți, precum și până acum având

singur privilegiul arhipastorului după vreme, fără înstânjeniri politice, despre cari am propus înaintea Adunării la cercetarea predmētului și s'au și îmbunătățit astă cerere. Deci după această voiu așteptă și răspunsul . . . cu documentul acesta la Soborul rugătorilor părinți.

Veniamin Mitropolitul Moldovei. 1832 Decemvrie 24.

(Ibid., I, 2, f. 115.)

NOTE RELATIVE LA FUNDAREA CENSURII 3.

Kisselev către Mircovici. No. 2 din 2 Ianuarie 1833.

Monsieur,

✕ Ayant déjà eu l'occasion de tracer à Votre Excellence l'esprit des mesures qui ont dû être adoptées par le Conseil Administratif de Moldavie pour la répression des abus concernant le débit des livres contraires aux bonnes mœurs et à la religion importés de l'étranger, je n'aurais point de nouveau appelé spécialement votre attention sur cet objet si des tentatives évidemment faites dans de criminelles intentions, et qui viennent de m'être tout récemment dénoncées, ne m'imposaient le devoir de vous engager à veiller plus particulièrement à l'exécution des dispositions relatives à la censure. Ces tentatives consistent à (sic) des envois considérables de livres pernicieux commandités (sic) par les libraires des Principautés, et qui doivent prochainement leur être transmis par voie des frontières autrichiennes. Je crois convenable ainsi de vous engager, Monsieur le Général, à inviter le Secrétaire d'Etat de s'entendre avec l'assesseur de collègue Soutzo pour l'application des mesures nécessaires aux faits que je viens de vous signaler. Ces deux employés pourraient aisément lors du dépouillement des objets commerciaux à la Douane, se faire livrer les factures des caisses et en inspecter le contenu. Les ouvrages obscènes qui s'y trouveraient, ainsi que les écrits dangereux seraient séparés et, partant, rapport serait adressé au Gouvernement, énonçant les motifs de la saisie. En cas de contravention de la part des libraires ou de fraude, des perquisitions sur les lieux pourraient être demandées et, sur le rapport de ces deux employés, les boutiques pourraient être fermées, en demandant avis préalablement au Consuls respectifs, la liberté de commerce que les traités accordent aux étrangers ne pouvant être produite comme raison suffisante pour lier les mains du Gouvernement dans le maintien des mesures et des dispositions existantes sur la censure, éminemment essentielles au repos public, d'autant plus que le commerce de détail n'est point de droit, mais seulement toléré aux étrangers qui, en

s'y livrant, contractent tacitement l'obligation, commune à tous, d'observer les lois du pays où l'on se trouve.

Je saisis cette occasion, etc.

(Ibid., III, f. 6.)

4.

Jurnalul Sfatului Ocârmuitor. No. 2 din 4 Ianuarie 1833.

Au ascultat ofițiul Domnului Vițe-prezident din 3 Ianuarie cu No. 13 și 14, atingător de însărcinarea Dumilor-sale Secretarului de Stat, Beizadea N. Suțu și Colenschii Asesor i Cavaler Costache Suțu, cu privighere asupra cărților de cetit ce intră în țară și fiind totdeodată Dumnealor rânduiți, au cerut dela Sfat o încheiere asupra măsurilor ce au a se luă pentru vulgarizarea acestei părți a slujbei, el au luat întru închipuire următoarele hotăriri:

1) Să se facă cunoscut dregătoriilor pentru orânduirea Dumilor-sale persoanelor de sus arătate în predmetul acestei privigheri;

2) Tipariul și comerțul cărților în toată țara atârnă dela a Dumilor-sale privighere;

3) Librerii, ori pentru tipărit sau pentru aducere în lăuntru în țară pentru vânzare a cărților și de obștie pentru întrebuițarea industriei lor, vor fi datori mai întâiu a se supune condiției de a da aceștii privigheri listele cărților pentru care ei fac comisioane de a se supune cercetărilor privigherii listele cărților pentru care ei fac comisioane, de a se supune cercetărilor privigherii și de a se mărgini în deobștie a nu da în țirculație decât numai cărțile acele ce vor fi iertate de privighere pe temeiul jurnalului din 26 Martie subt No. 21;

4) Librerul ce va păși împotriva acestor condiții nu va putea urmă comerțul său și dugheana lui se va închide.

Grigorie Sturdza Logofăt, Alexandru Ghika Logofăt, Teodor Balș Hatman, Vel Visternic N. Suțu.

(Ibid., II, 1833, f. 8.)

5.

În urmarea hotărîrii Nacealstvei se face cunoscut tuturor librerilor:

1) Că ori pentru tipărit sau pentru aducerea cărților în lăuntru în țară spre vânzare și în deobște pentru întrebuițarea industriei lor, sunt îndatoriți a înfăoșă mai întâiu Comisiei de privighere listele cărților de cari

ei fac comisioane ca să se văză cari dintr'însele pot aveà slobodă vânzare;

2) Că nevoind a înfătoșă acele liste, dacă Comisia întru cercetarea ce va face, deschizând, în ființa stăpânului cărților, listele sau pacheturile ce vor veni la vamă, va găsi cărți netrecute prin vederea ei și neîncuviințate a aveà slobodă vânzare, acele cărți pecetluindu-se, nu se vor îngădui nici de cum în țară;

3) Că dacă împotriva acestei măsuri vreunul din libreri va cuteză a aduce pe furiș sau a vinde cărți netrecute prin cercetarea Comisiei și neier-tate a aveà țirculație în țară, atunci îndată ce se va descoperi o asemenea urmare, librerul acela nu va mai putea urmă comerțul său și dugheana lui se va închide.

Iași, 1833, Ianuarie 8.

N. Suțu, *L'Assesseur de Collège Sutzo*;

Libreri *De Bogusz, Al. Emanuel, Heindr. Hemschieg, F. Bell.*

(Ibid., II, f. 9.)

6.

Dispositions arrêtées et publiées par le *Bulletin Officiel* relativement à la Censure.

Au mois d'Avril de l'année dernière il fut porté à la connaissance du public, par la voie de la gazette valaque, qu'une section de censure venait d'être établie auprès du Secrétariat d'Etat, en invitant les libraires et imprimeurs à se conformer aux règles établies à cet égard. Mais à l'effet de prévenir toute déviation à ces règles, le Secrétariat d'Etat publie par la voie du *Bulletin Officiel* les dispositions qui régissent cette matière et aux quelles chacun, en ce qui le concerne, aura à se conformer exactement, sous peine d'être soumis aux mesures de rigueur auxquelles les contrevenants s'exposent.

Art. 1. — Nul ne peut se livrer au commerce de la librairie, imprimerie ou lithographie sans une permission spéciale du Gouvernement, sans avoir fourni des garanties et pris engagement par écrit qu'il se conformera en tout aux dispositions arrêtées.

Art. 2. — Cette permission ne saurait être accordée qu'aux personnes recommandables par leur conduite, douées de la conscience de leurs devoirs et de l'intelligence de leur art.

Art. 3. — En cas de décès, les héritiers de la personne autorisée et qui offriraient les garanties requises pourront continuer ce genre de commerce ou d'industrie ou même en céder la possession à un autre, mais dans l'un

comme dans l'autre cas l'autorisation du Gouvernement est indispensable et doit être renouvelée.

Art. 4. — Tout manuscrit avant d'être livré à l'imprimerie ou à la lithographie sera soumis au Comité de Censure et une fois censuré il ne pourra subir aucune modification de la part de l'auteur sans l'agrément de la censure. L'imprimeur sera responsable pour toute contravention.

Art. 5. — Tout ouvrage imprimé ou lithographié doit porter le nom de son auteur et du libraire chargé du débit; il portera également sur le titre le nom de l'éditeur et de l'imprimeur.

Art. 6. — Tout ouvrage imprimé ou lithographié sans avoir été soumis à la censure, sera confisqué et l'imprimeur puni par le retrait de l'autorisation du Gouvernement.

Art. 7. — L'éditeur, l'auteur et l'imprimeur sont tenus de déposer un exemplaire de l'ouvrage au Secrétariat d'Etat, cinq à la bibliothèque nationale de Saint Sava à Bucarest et deux à la bibliothèque du collège de Crayova.

Tous les ballots, caisses et paquets contenant des productions littéraires [manuscrites] ou imprimées venant de l'étranger doivent [devront] être déclarés à la frontière pour y être plombés et dirigés à la douane centrale de Bucarest [Iassy] (1) et à celle de Crayova.

Art. 9. — Les douaniers préposés à la frontière sont tenus :

1) d'exercer la surveillance la plus stricte à ce qu'aucun colli contenant des imprimés ne puisse passer sans avoir été scellé;

2) d'en rapporter immédiatement à la douane centrale de Bucarest et de Crayova [Iassy] (2), en indiquant le nom du propriétaire du colli, le nom du voiturier, l'endroit d'où il vient et le jour où il a passé la frontière;

Art. 10. — Les collis ainsi scellés seront déchargés directement à l'une des deux douanes (3) [à la douane] sus-mentionnées qui sont [est] (4) tenues dans les vingt quatre heures d'en rapporter immédiatement au Secrétariat d'Etat [à la commission de surveillance] (5) en envoyant en même temps copie signée par le propriétaire du catalogue des livres ou imprimés contenus dans le colli;

Art. 11. — Les propriétaires, à la suite de l'autorisation qui leur sera accordée, retireront de la douane les collis avec les plombs pour les trans-

(1) Cuvintele din parenteze sunt scrise în text cu creionul. Este evident că s'a cerut dela București textul dispozițiilor puse în vigoare în Țara-Românească și că s'au făcut cu creionul, pe el, îndreptările ce le înseamnă prin parenteze.

(2) Idem.

(3) Idem.

(4) Idem.

(5) Idem.

porter et déposer dans leurs magasins, les plombs en seront otés en présence du réviseur [d'un des membres de la commission](1) qui en vérifiera immédiatement le contenu ;

Art. 12.—Si par la suite de la révision il était prouvé que le colli contenait des imprimés qui n'eussent pas été portés sur le catalogue, le colli sera confisqué ;

Art. 13.—Les envois de livres par transit ne seront nullement soumis aux présentes dispositions concernant l'exhibition du catalogue et la révision des caisses ;

Art. 14.—Les livres entièrement prohibés seront renvoyés au-delà des frontières sous le scellé du Secrétariat d'Etat et ne seront soumis à aucun droit de douane à la sortie.

Art. 15.—Tout marchand ou libraire qui vendrait des prohibés ou qui aurait introduit dans la Principauté des collis contenant...

(Ibid., II, f. 12.)

7.

Doclad.

Anul 1834 Fevruarie 22

No. 21.

Comisia de privighere asupra cărților de cetit are pentru depunerea arhivei ei și a cărților ce intră în a sa cercetare, neapărată trebuință de un dulap construit cu chip ca să se păstreze în el și câte un exemplar de toate tipăririle dela tipografiile din țară prin autorizația ei, cu scop de a se înființa cu vreme o bibliotecă a Statului care nu mai puțin poate să aducă cinste acelor carii cu un chip sau altu s'au ostenit în cariera literală (sic). Acest dulap, precum și o pecete înadinsă a Comisiei, de care asemenea ea are neapărată trebuință nu poate, după târguirea făcută, costisi mai mult de trei sute lei, pentru care jos iscălitul cu cinste roagă pe Sfat ca să binevoească a signarisî slobozirea acestei mici sume din paragraful ce va judecă de cuviință, spre a se da spre lucrare facerea acestui dulap fără de care Comisia întâmpină greutăți întru păstrarea unor asemenea acturi.

N. Suțu.

Martie 5. Să se scrie Visteriei ca să sloboadă acele trei sute lei arătate prin doclad din paragraful cheltuelilor extraordinare.

Vel Logofăt *M. Sturdza*, Vel Vistier *N. Suțu*.

(Ibid., I, 1, f. 109.)

(1) Idem.

8.

Cătră Preaosfințitul Mitropolit a Moldovei. 1833 Maiu 30.

Supuinduse tratației Sfatului adresul Preaosfinției Voastre cu No. 614, în alăturare cu rugămintea Prea Cuvioșiei Sale Chir Dometian, Arhimandritul și Starețul Sfintelor mănăstiri Neamțul și Secul, pentru a i se învoi lucrarea statornică a unei tipografii spre tipărirea cărților bisericești, jos iscălitul în urmarea încheierii Sfatului, are cinste a face cunoscut Preaosfinției Voastre că, după punerea la cale a Ocârmuirii, prin care s'a așezat censura, toate tipografiile din Prințipat sunt supuse cercetării censurii. Iară pentru cărțile bisericești ce se vor tipări sau se vor aduce de peste hotar, prin adresa de supt No..... s'au făcut cunoscut Preaosfinției Voastre că urmează a se revidui de Comisia înființată și de un orânduit din partea bisericească. Drept aceasta, de vreme ce Sfatul nu poate face strămutare celor hotărâte, pentru a nu fi supusă tipografia dela mănăstirea Neamțului politiceștii censurii, veți binevoi a vă adresarisi către Domnul Plenipotent spre a cere deslegare întru aceasta. (Ibid., I, 1, f, 117.)

9.

Către cinstita Comisie privighitoare asupra cărților de cetit. Revizorul cărților.

Raport,

Jos iscălitul luând sama că afișurile ce se împart în public pentru reprezentările la teatrul din orașul Iași, dela o vreme încoace sunt tipărite cu un chip cu totul osebit, care i-au dat a înțelege că ele se tipăresc la însuș chentrul (sic) teatrului, au voit după datorie a se încredința despre această împrejurare, pentru care au și mers la însuș starea locului și cercetând au aflat: 1-iu o mașină de litografie cu două pietre și, al 2-lea o mașină în forma afișului pentru tipărire cu litere, având toată alfabetica, câte zece sau douăzeci de fieștecare literă, așa precum dumnealui Directorul teatrului mi-au arătat.

Apoi fiindcă, după instrucțiile ce are Comisia, toate tipografiile sunt supuse privigherii ei pentru tot feliul de lucruri, și dumnealui Furo (Foureau) tipă. rește asemenea afișuri fără de a avea dela Ocârmuire vreo autorizație întru aceasta, jos iscălitul cu toată cinstea supune aceste împrejurări la buna luare aminte a Comisiei, ca să binevoască a da hotărîrea ce va încuviința, și dar spre pliroforire se alăturează aici și două afișuri din aceste tipărite la D-1 Furo, unul cu alfabetică și altul cu litografie.

Revizorul cărților,

Procopie Florescu.

Il sera accordé à la Direction du théâtre l'autorisation nécessaire d'user des presses et lithographies indiquées dans le présent rapport, sous la condition qu'elle ne s'en servira que pour le service du théâtre et ce, sans préjudice aux droits acquis par l'Imprimerie privilégiée de l'Aga Assaki, la présente autorisation ne concernant que la surveillance appartenant à la censure.

N. Soutzo.

No. 20. Dechemvrie 14, anul 1833.

(Ibid., III, 1, f. 28.)

10.

Catagog de note muzicale, cărți, primite de librarul Bogusz.

Note.

Beethoven	Septuorr	
Beleki	Conention(?)	
Beethoven	Collection de Duos	
»	Mélanges	No. 4.
Böhm	Potpourri	Op. 5.
Camus	Trois fantaisies	Op. 24.
»	Fantaisies	Op. 26.
Czerny	Rondoletto	No. 9.
Drout	Trois Duos	— 34,—150.
Furftenau	Flöthenschule	— 42.
Keller	Divertissement	16.
»	Airs variés	22.
»	Fantaisies	28.
Kuhlau	Trois Duos	10.
»	Variations	Op. 104.
Pixis Rondo		— 102.
Ries Grand Quatuor		— 13.
Bomberg Divertissement		— 27.
» Concert		— 30.
» Divertissement		— 40.
Bomberg, Polonaise		No. 1.
Toulon, Concertins		5.
Musikalien-Anzeiger		

Taschenbuch der neuesten Geschichte von Menzel. 3-ter Jahrgang, 1-er Theil.
Schütz. Erdkunde, 28-er, 29-er Band.

M. de Bogusz.

Iassy den 14 Fevrier 1833.

S'au slobozit întocmai.

(Ibid., II, f. 67.)

Florescu.

11

Je déclare d'avoir (sic) reçu dans une caisse de Mayer:

1. Schütz, Geographie

2. Etude du cœur humain

1. Gazette musicale No. 47—49

1. Scholl, Histoire d'Europe, Tome 28-me.

De Bogusz.

Iassy 22 Mars 1833.

Aceste de mai sus se vor slobozi librerului.

N. Suțu.

S'au primit dela vamă de către jos iscălitul și s'au încredințat neguțitorului Bogusz.

Florescu.

12

Catalogue des livres français arrivés à Iassy le 13 April 1833.

Corps complet des lois romaines	17 vol.	4 ^o
4. Eléments de jurisprudence	1 »	8 ^o
2. Les 7 Codes français	1 »	8 ^o
1. idem	1 »	4 ^o
1. idem	1 »	32 ^o
Livre des cent et un	8 »	8 ^o
Idem	4 »	8 ^o
Oeuvres complètes de Plutarque	10 »	8 ^o
Montaigne, Oeuvres complètes	6 »	8 ^o
Voltaire, Oeuvres complètes	95 »	8 ^o
Paul Louis Courier	4 »	8 ^o
Les mille et une nuits	6 »	8 ^o
Locke, Oeuvres complètes	7 »	8 ^o

5. Leçons françaises de Littérature par Noël	2 vol.	8°
Delille, Oeuvres complètes	16 »	8°
Corneille, Oeuvres complètes	12 »	8°
Montesquieu, Oeuvres complètes	8 »	8°
2. Esquisses historiques par Lévi.	1 »	18°
Essais philosophiques.	1 »	8°
2. Dictionnaires de l'Académie	2 »	4
2. » Grec et français, français et grec	2 »	în 12
Martens, Recueil de tous les traités.	22 »	8°
Vosgier, Dictionnaire géographique	1 »	8°
2. Le Jardinier des fenêtres	1 »	în 18
Comptabilité des ménages, brochure.		
Manuel du dessinateur lithographe	1 »	8°
6. Vignettes pour imprimerie zinc sur bois		
Almanach des Adresses	1 »	8°
Annuaire Lesueur pour 1830		
2. Mirabeau, Oeuvres complètes		
2. Lacépède, Histoire Générale de l'Europe	18 »	
2. Tomes de Voltaire		8°
Lamartine, Harmonies poétiques	2 »	în 32
2. Notre Dame de Paris par V. Hugo	3 »	8°
Le nouveau La Quintinie	4 »	în 8°
6. Manuels de l'Enfance.	1 »	» 18
6. Agenda moral des Enfants	1 »	» 18
6. Le Desideratum ou l'art d'écrire	1 »	» 18
6 Recueils de modèles d'écriture.		
2. Etudes géographique pour enfant	1 »	» 18
Dubroet, Leçons élémentaires d'écriture	1 »	8°
Mélanges philosophiques.	1 »	8°
Histoire Générale de l'Inde.	6 »	8°
2. Mélanges littéraires pour la jeunesse	1 »	18
Collection de figures pour Voltaire 160 fig.		
Politique des nations	2 »	8°
Traité de Physique	2 »	8°
Toullier, Droit civil français	14 »	în 8°
Les caractères de La Bruyère.	2 »	8°
Buffon, Cuvier et Lacépède. 47 vol. 8° et 360 planches.		

F. Bell.

S'au slobozit toate dumisale Bel.

(Ibid., III, 1, f. 90.)

13.

Către cinstita Comisie privighitoare asupra cărților de cetit. Revizorul.

Raport.

Dumnealui librerul Bogusz are cabinet de lectură precum este cunoscut Comisiei, care cabinet îl are așezat mai nainte de înființarea Comisiei de privighere, apoi fiindcă am avut prilej a vedea un catalog pe care numitul dă spre alegere cărților acelor abonați, și din acele cărți, după sprafca ce am făcut, multe sunt netrecute prin vederea Comisiei, cu supunere mă rog Comisiei ca să poruncească ce măsuri să se ia în acest predmet.

Februarie 8, 1834, Revizor

Procopie Florescu.

No. 22. Il sera demandé au cabinet littéraire les catalogues dénoncés pour les réviser.

N. Soutzo.

(Ibid., III, 1, f. 134.)

14.

Facture,

Des livres contenus dans la caisse J. B.	No. 6.
1. Lacépède, histoire de l'Europe.	18 vol.
8. Fénelon, Télémaque	2 »
2. Salvandy, Nathalie †	
2. Janin, Nouveaux contes †	2 »
2. Boiste, Dictionnaire français	2 »
6. Thourel, Abrégé de l'histoire française	
2. Oeuvres de Delavigne, Tome 3-e	
1. Mémoires de Louis XVIII, ...	vol 1-8
2. Hugo, Notre Dame de Paris	3 vol.
2. Béranger, Chansons	3 »
2. Balzac, Contes philosophiques †	
2. Lucrèce Borgia par Victor Hugo †	
2. Livre des conteurs †	
2. Salmigondis 4 vol. †	
2. Les Écorcheurs 2 vol. †	
2. Valentine 2 vol. †	
2. La Résignée 2 vol. †	
2. Abrégé de l'histoire Sainte †	

2. Livre des cent et un. 10 vol.
12. Grammaire par Noël.
6. Magasin des Enfants. 4 vol —
2. Revue Britannique, vol. 1—6.

D. Bogusz.

Iassy le 28 Avril 1833.

Cărțile însemnate cu cruce se luau de censură spre a se ceti și a vedea dacă nu conțin lucruri potrivnice dispozițiilor censurii.

(Ibid., II, f. 166.)

15.

Facture des ouvrages contenus dans la caisse W. D. N. S. S.

1. Histoire de Louis XVIII, ...	Tomes 3, 4, 7, 8.
1. Mémoires de mes créanciers.	2 vol.
1. Oeuvres de Byron	» 12, 13
1. Livre des cent un	» 8, 9
1. Cours par Scholl	» 29, 30
2. Oeuvres de Nodier	» 7-me
2. Naturgeschichte	2-tes Heft.
1. Schütz, Erdkunde	
1. Rottecks Weltgeschichte, 17—20 Heft.	
2. Contes drôlatiques.	
1. Les Intimes. 2 vol.	
2. Contes bruns.	

D. Bogusz.

S'au dat proprietarului.

(Ibid., II, f. 142.)

16.

1. Deux atlas géographiques pour toutes les parties du monde d'après l'état actuel.
2. Deux tomes de la géographie par Malte Brun et un atlas.
3. Trois exemplaires du dictionnaire grec-français et français-grec par de la Planche.
4. Deux exemplaires du dictionnaire de Boiste.

- † 5 Traité de la vérité, de la religion chrétienne, l'art de se connaître soi-même ou la recherches des sources de la morale A. Dijon, en 4 volumes.
6. Quatre grammaires françaises par Vailliez.
7. Douze exemplaires de la grammaire française par Lhomond.
8. Triomphe de l'Évangile ou mémoires d'un homme du monde en quatre volumes.
9. Oeuvres de Bossuet, tome 5-me.
10. Quatre exemplaires de la grammaire par Noël et Chapsal, en tout 12.
11. Six exemplaires des dialogues français et allemands.
12. Chansons de Béranger en trois exemplaires.
6. Exemplaires des Aventures de Télémaque par Fénelon.
14. Méthode pour apprendre à calculer, quatre exemplaires.
15. Éléments d'arithmétique par Lancaster, trois exemplaires.
16. Leçons de grammaire française par Gauthier, trois exemplaires.
17. Dictionnaire portatif de la langue française, trois exemplaires.
18. Trois exemplaires de la Nouvelle Héloïse par J. J. Rousseau.
2. exemplaires Esprit des Lois par Montesquieu.
20. Héloïse et Abeilard en deux tomes.

Alex. Emanuel.

25 Juin 1833.

(Ibid., II, f. 240.)

17.

Je viens de recevoir un exemplaire de l'ouvrage «Un spectacle dans mon fauteuil».

d-l Bogusz.

Iassy le 28 Août 1833.

(Ibid., II, f. 286.)

18.

Facture.

- 2 Janin, Contes nouveaux f. 2
- 2 Livre des conteurs » 2, 3, 4.
- 1 Mémoires de Louis » 8.
- 2 Paris ou livre des cent et un » 10, 11, 12.
- 2 Bon enfant.
- 2 La Hausse.

- 2 Scènes de la vie militaire.
- 2 Histoire des Treize.
- 2 Mémoires d'un cadet de famille.
- 2 Chronique universelle.
- 2 Contes de l'atelier.
- 2 Spectacle.
- 1 Physiologie.
- 2 Chansons de Béranger.

D. Bogusz.

lassy le 25 Août 1933.

(Ibid., II, f. 269.)

19.

Sr Hochedelgeboren Herr Demetr. von Ghyka Gross Wisternik empfing durch mich. H. G. 1 Kiste Bücher welche enthalten soll:

	Bände
1 Schillers sämtliche Werke	1
1 Shakspears Werke	20
1 Homers Ilias	2
1 » Odyssee	1
1 Schulze's poetische Werke	4
1 Voss, Luise.	1
1 Virgils Aeneis	1
1 Bürgers Gedichte.	1
1 Der Niebelungen Lied	2
1 Gedichte des Königs von Bayern	3
1 Oeuvres de Piron	3
1 Balzac, Romans	11
1 Hofmann's Schriften	10
1 Reise durch Südbayern, Tyrol u. d. Salzburgische	1
1 Börne's gesammte Schriften	8
1 — Mittheilung aus der Länder- u. Völkerkunde	2
1 Herder's Werke	31
1 Rottek's Weltgeschihite	4
1 Hammer's Geschichte des osmanischen Reichs.	9
1 Geschichte unserer Tage, Fortsetzung unserer Zeit	35
1 Heeren, Über Politik und Handel.	6
1 — Geschichte des europäischen Staatensystems	2
1 — Geschichte der Staaten des Alterthum's	1

	Bände
1 Folgen der Kreuzzüge	1
1 Eichhorn's, Geschichte der Kultur	2
1 Villers, Geist und Einfluss der Reformation Luthers	1
1 Gatterer's Weltgeschichte	1
1 Cours d'histoire de la philosophie	1
1 Discours sur la méthode par Descartes	1
1 Géographie physique par Grandpré	1
1 Droz, politische Economie	1
1 Buffon, Naturgeschichte	<u>65</u>
	Bände 235

Jassy den 2-ten Oktober 1833.

(Ibid. II., f. 291.)

Heinrich Hemschieg.

20.

	1 vol.
1. Les sept Codes français	11 »
1. Histoire de Russie par Karamzine	2 »
1. Le Bélisaire	4 »
† 1. Système de la Nature par Holbach	4 »
1. La mère frivole par M. M. Joué	2 »
† 1. Les revenants par Belderbeck	4 »
1. Comtes de Korkee par Genlis	4 »
† 1. Le précipice par Bacus	3 »
† 1. Adolphe de Prald	1 »
1. Voyages de Cyrus par Camzay	3 »
† 1. L'enfant de la caverne des Bois	4 »
† 1. Le luth mystérieux par Denoncou	4 »
1. La jeune incendiaire	4 »
2. Corinne ou l'Italie par Mme de Staël	2 »
1. L'avisà (?) ou l'héroïne de l'amour et de la vertu	2 »
2. L'éloge de la folie par Erasme	2 »
1. Elise d'Albeuile	3 »
† 1. Histoire naturelle du genre humain par Pirey	3 »
3. Dictionnaires français par Delouneau	8 »
2. Jérusalem delivrée par Tasse	4 »
2. Oeuvres d'Homère	4 »
2. Palamède et Filomène par Mme de Genlis	2 »
1. Le paradis perdu par Dellile	1 »
1. Beautés de l'histoire ancienne	4 »
1. Beautés de l'histoire des voyages	

1. Beautés de l'histoire de l'Inde	2 vol.
1. Beautés de l'histoire du Portugal	1 »
1. Beautés de l'histoire de l'Empire Germanique	2 »
1. Beautés de l'histoire de la Suisse	1 »
1. Beautés de l'histoire d'Espagne	1 »
1. Beautés de l'histoire des naufrages	3 »
1. Beautés de l'histoire de Perse	2 »
1. Beautés de l'histoire de la Hollande	1 »
1. Beautés de l'histoire du Mexique	1 »
Abrégé du dictionnaire de la fable	1 »
Les trois inséparables par Gaï	2 »
Fortune et revers de l'aventurier portugais par Gilbert	3 »
1. Les voeux téméraires par Mme de Genlis	3 »
1. Les deux éducateurs par M. de Bonneville	1 »
1. Les fatalités par Coudrier	2 »
1. Les beautés de la nature par Antoine	1 »
† 1. L'histoire de l'homme au masque de fer par Delort	
† 1. Examen philosophique des considérations sur le sentiment du sublime et du beau par Kératry	1 »
1. Oeuvres complètes de madame Cottin	12 »
10. Grammaires par Noël & Chapsal	20 »
8. Divers modèles techniques et méthodiques	8 »
13. Résumés de différentes histoires de Royaumes	13 »
1. L'école des mœurs	
1. L'orpheline ou bienfait et reconnaissance par M. de Flesselles	4 »
1. Antonie ou les malheurs d'une invasion	2 »
† 1. Antonia de Roscini, Reine des pirates	4 »
2. Rhétorique de la jeunesse	2 »
6. Dictionnaire allemand & français	6 »
1. Cours de mathématiques pures	2 »
1. Dictionnaire synonymique de la langue française	2 »
† 1. Des erreurs et des préjugés par Salgues	4 »
† 1. Roman comique par Scarron	2 »
1. Gonzalez ou le faux criminel	2 »
1. Adolphe, anecdote	1 »
1. Oeuvres de St. Ange, les métamorphoses d'Ovide	4 »
1. Plutarque de la jeunesse français	4 »
1. Amours de Faublas	4 »
1. Tom Jones ou l'Enfant trouvé	4 »
1. Les annales de la vertu par Genlis	5 »

1. Les nuits de Young	2 vol.
2. Leçons de géographie par Gauthier	2 »
1. Amointe pastorale de Tasse	
6. Tables de logarithmes	3 »
2. Oeuvres de Delille	4 »
5. Magasin des enfants	20 »
12. Grammaire et Géographie par Letellier	12 »
8. Grammaire allemande par Hermond	8 »
1. Lettres d'Emilie sur la mythologie	6 »
1. Mes caravanes ou folie sur folie	2 »
† 6. L'Enfant naturel	3 »
1. Mon cousin Mathieu	2 »
1. Le vieux matelot	2 »
1. Education par l'histoire	1 »
1. Roseline ou amour et vengeance	2 »
1. Education ou le choix d'un mari	4 »
1. Poèmes et chants élégiaques	1 »
1. L'écolier vertueux	1 »
30. Grammaire de Lhomond	30 »

Iași 23 Noemvrie 1833.

A. Emanuel.

(Ibid., III, 1, f. 15).

21.

Der gefertigte hat die Ehre einer löblichen Censur den Inhalt 1 Kiste Bücher H. H. No. 318 zu unterlegen; diese enthält:

50 Stück Landschaften.
20 » Deutsche Schreibbücher.
6 » Vorschriften.
3 » Cornelius Nepos, Vita imperatorum, Wien.
1 » Gunz, Rechenschlüssel, Prag.
1 » Steins Geographie.
1 » » Atlas.
1 » Les Beautés de l'écriture française et anglaise.
22 » div. Landkarten.
2 » Grammaire française.
13 » Rechenkunst.
20 » Kleine katholische Katechis und
20 » Deutsches Lesebuch.

- 50 » Namenbüchlein.
 10 » Sprachlehren.
 2 » Magasin des enfans.
 1 » Beichels Einleitung zum Rechnen, London.
 1 » Curtin, Schlüssel zur Buchhaltung.
 2 » Dictionnaire français.
 1 » Gerichtsordnung.
 2 » Österr. Gesetzbücher.
 2 » Maître allemand.
 3 Bände Hartung, arithmetische Aufgaben, Berlin.
 1 » Rumpf deutscher Sekretär, Berlin.
 35 » Schutz Erdkunde, Wien.
 1 » Spaziergänge eines Poeten, Hamburg.
 1 » Taschengratulant.
 6 » Lemberger Kalender, f. 1834 u.
 1 Packetchen für Abramffy.
 1 » » Bogusz.

Nur so viel enthält diese Kiste Bücher des

Heinrich Hemschieg.

Iassy den 22 ten Decbr. 1833.

Permis. *Soutzo*

(Ibid., III, 1, f. 34.)

Analele Academiei Române.

L. B.

Tom. XIX. — Desbaterile Academiei în 1896—7.	4,50
» XIX.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	3.—
Domnia lui Ioan Caragea. — Biserica română, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,60
August și literații, de <i>I. Kalinderu</i> .	—,35
Pretendenți domnești în secolul XVI, de <i>N. Iorga</i>	1.—
» XX — Desbaterile Academiei în 1897—8	4,50
» XX — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	5.—
Domnia lui Ioan Caragea, 1812—1818. — Biserica. — Școalele. — Cultura publică, de <i>V. A. Urechiiă</i>	1,20
Primul proiect de Constituțiune a Moldovei din 1822, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,60
Bucureștii până la 1500, de <i>G. I. Ionescu-Gion</i> .	—,30
Manuscripte din biblioteci străine relative la Istoria Românilor (Intâiul memoriu), de <i>N. Iorga</i>	—,60
Literații opozanți sub Cezari, de <i>Ion Kalinderu</i>	—,30
Justiția sub Ioan Caragea, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,60
Documente nouă, în mare parte românești, relative la Petru Șchiopol și Mihaiu Viteazul, de <i>N. Iorga</i>	1.—
Indice alfabetic al volumelor din <i>Anale</i> pentru 1888—1898	2.—
Tom. XXI. — Desbaterile Academiei în 1898—9	5.—
» XXI.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	6.—
Manuscripte din biblioteci străine relative la istoria Românilor (Al doilea memoriu), de <i>N. Iorga</i>	1.—
Socotelile Brașovului și scrisori românești către Sfat în secolul XVII, de <i>N. Iorga</i>	1,60
Socotelile Sibiului, de <i>N. Iorga</i> .	—,30
Cronicele muntene. Intâiul memoriu. Cronicele din secolul XVII, de <i>N. Iorga</i>	1,60
Expunere pe scurt a principiilor fundamentale ale istoriei, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,15
Edilitatea sub domnia lui Caragea, de <i>V. A. Urechiiă</i>	1,60
» XXII.—Desbaterile Academiei în 1899—1900	6.—
» XXII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	3.—
Românii și Maghiarii înaintea istoriei, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,25
Portretul lui Miron Costin, de <i>S. Fl. Marian</i>	—,50
Portul barbei și părului la Romani, de <i>Ion Kalinderu</i> .	—,50
Zece Maiu. — Cuvântare de <i>D. A. Sturdza</i> .	—,60
Din domnia lui Ioan Caragea, 1812—1818, de <i>V. A. Urechiiă</i>	1,60
» XXIII.—Desbaterile Academiei în 1900—1901	5.—
» XXIII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	4.—
Atanasie Comnen Ipsilant, de <i>C. Erbiceanu</i>	—,20
Societatea sub I. G. Caragea, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,60
Ioan Circa de Gambutz, ca episcop al Marmației Dositeiu Circa, 1660—1730, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—,20
Din domnia lui Alexandru Calimah, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,60
Portul perucilor și bărbierii la Romani, de <i>Ion Kalinderu</i> .	—,20
Originea Câmpulungeană a lui Gavril, Mitropolitul Kievului, de <i>T. V. Stefanelli</i>	—,20
» XXIV.—Desbaterile Academiei în 1901—2	6.—
» XXIV.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	3.—
Două acte oficiale necunoscute de pe timpul Impăratului Bizantin Isaac II Angel, privitoare la Românii din Peninsula Balcanică spre finele secolului XII, de <i>C. Erbiceanu</i> .	—,40
Teoria probei (în știința modernă), de <i>Petre Popescu</i>	—,50
Priviri istorice și literare asupra epocii fanariotice, de <i>C. Erbiceanu</i>	—,40
Din luptele pentru neam: Răsturnarea lui Vasile Lupu. Studiu istoric, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—,30
«China supusă», manuscript grecesc cu acest titlu. Descriere și extracte, de <i>C. Erbiceanu</i> .	—,20
Luteranismul, calvinismul și introducerea limbii române în bisericile din Ardeal, de <i>Dr. At. M. Marienescu</i>	—,30
Originea Voievodatului la Romani, de <i>Ioan Bogdan</i> .	—,20
România sub raportul moral, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—,80
» XXV.—Desbaterile Academiei în 1902—3.	5,50
» XXVI.—Desbaterile Academiei în 1903—4.	5.—
» XXVI.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	5.—
Regele Carol I și Instrucțiunea publică. Cuvântare de Zece Maiu 1903, de <i>D. A. Sturdza</i> .	—,20
Despre Cnejii Români, de <i>I. Bogdan</i> .	—,40

Din viața romană : Podoabele, toaleta și petrecerile unei elegante, de <i>Ion Kalinderu</i> .	—,50
Un hrisov al lui Mircea cel Bătrân din 10 Iunie 1415, de <i>Ioan Bogdan</i> .	—,20
Ilirii, Macedo-Românii și Albanezii. Disertațiune istorică, de <i>Dr. Atanasie M. Marienescu</i> .	—,60
Episcopia Strehaiei în anii 1673—1688. Notă istorică, de <i>I. Bianu</i> .	—,20
Nicopole 1396—1877—1902. — Cuvântare rostită de CAROL I , Regele României.	
Din viața romană : Societatea înaltă pe vremea lui Pliniu cel tânăr, de <i>Ion Kalinderu</i> .	1.—
Biserica și podul din Borzești, precum și o ochire relativă la bisericile zidite de Ștefan cel Mare, de <i>Dr. C. I. Istrati</i> .	2.—
Tom. XXVII.—Desbaterile Academiei în 1904—5.	8.—
» XXVII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	4.—
Ștefan cel Mare, Mihaiu Viteazul și Mitropolia Ardealului, de <i>N. Iorga</i> .	—,40
Românii din Bosnia și Herțegovina în trecut și în prezent, de <i>Isidor Ieșan</i> .	—,30
Câteva manuscrite și documente din țară și din străinătate relative la istoria Românilor, de <i>N. Iorga</i> .	—,20
Vieța lui Alexandru Vodă Callimachi, Domn al Moldovei, cu prilejul descoperirii testamentului său, de <i>N. Iorga</i> .	—,20
Indreptări și întregiri la istoria Românilor după acte descoperite în arhivele săsești. I. Brașovul, de <i>N. Iorga</i> .	—,50
Bărbații culți greci și români și profesorii din Academii de Iași și București din epoca zisă fanariotă (1650—1821), de <i>C. Erbiceanu</i> .	—,50
Nichifor dascălul, exarh patriarhal, și legăturile lui cu țerile noastre (1580—1599), de <i>N. Iorga</i> .	—,20
Datele cronicelor moldovenești asupra anilor de domnie ai lui Alexandru cel Bun, de <i>Dimitre Onciul</i> .	—,30
Contribuțiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni, de <i>I. Tanoviceanu</i> . (Cu 1 tabelă.)	—,30
Despre Ungurii și Episcopiile catolice din Moldova, de <i>Radu Rosetti</i> .	—,80
Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849—1856). Memoriul I, de <i>N. Iorga</i> .	—,30
» XXVIII.—Desbaterile Academiei în 1905—6.	5.—
» XXVIII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	6.—
Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849—1856). Memoriul II, de <i>N. Iorga</i> .	1,60
Cronica Bohotinului, de <i>Radu Rosetti</i> .	1,60
Noțiunea valorii în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,30
Din Nichita Acominatos Honiatul, traducere a părților privitoare la Istoria Asanizilor, cu introducere și index, de <i>Gheorghe Murnu</i> .	1,20
Note genealogice și biografice despre familiile Buhuș și Rosetti, foști proprietari ai moșiei Bohotinul, de <i>Radu Rosetti</i> .	—,40
Câteva manuscrite și documente din țară și străinătate relative la istoria Românilor, de <i>N. Iorga</i> .	—,30
Cauzalitatea în succesiune, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,50
Originele partidului național în România, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,20
» XXIX.—Desbaterile Academiei în 1906—7. (Sub presă).	
» XXIX.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> (Sub presă).	
Cronica Vascanilor (Județul Suceava), de <i>Radu Rosetti</i> .	1,50
Despre originea și transformările clasei stăpânitoare din Moldova, de <i>Radu Rosetti</i> .	—,70
Un boier oltean la Karlsbad în 1796—1797: călătoria lui Barbu Știrbei în apus, de <i>N. Iorga</i> .	—,20
Congresul pentru Proprietatea literară și artistică, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,20
Câteva fărâme din corespondența lui Alexandru Vodă Ghica, Domn și Caimacam al Țerii-Românești, de <i>N. Iorga</i> .	—,20
Congresul sociologic din Londra și organizarea militară a școalelor în România, de <i>A. D. Xenopol</i> .	0,30